מאי איכא בין מומא לשאינו שוה בזרעו של אהרן? איכא א] משום אחולי עבודה: מומא מחיל עבודה דכתיב °מום בו ולא יחלל, שאינו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה. מאי איכא בין שאינו שוה בזרעו של אהרן ומשום מראית העין? איכא בינייהו עשה: בילון דדמי רישיה לאכלא: לפתא דדמי רישיה ב] (א) לגלגלידא דליפתא תנא ג] צוארו עומד באמצע ראשו: מקבן דדמי רישיה למקבן: ושראשו שקוט מלפניו: וסקיפת מאחוריו ד] כדאמרי אינשי שקיל פיסא, תנא וצוארו שקוט ושמוט שקוט דחביא מחבא, שמוט דאריך ושמוט: ובעלי חטרות ר' יהודה כו': דאית ביה עצם כולי עלמא לא פליגי ה] דפסלא כי פליגי דלית ביה עצם: מר סבר הא אינו שוה בזרעו של אהרן ומר סבר *קרקורא דבישרא בעלמא הוא: הקרח פסול: אמר רבא ל"ש אלא שאין לו ו] לאחריו ויש לו לפניו אבל יש לו לאחריו כשר וכל שכן שיש לו לאחריו ואין לו לפניו ואיכא דמתני אסיפא ואם יש לו ה"ז כשר אמר רבא לא שנו אלא שיש לו לאחריו ואין לו לפניו אבל יש לו בין לאחריו בין לפניו פסול וכל שכן שיש לו לפניו ואין לו לאחריו ז] (ה) שאין לו כלל דפסיל:

א"ר יוחנן הקרחנין והננסין והזבלגנין פסולין לפי שאינן שוין בזרעו של אהרן. קרחנין תנינא ננסין תנינא *זבלגני איצטריך ליה ח] לאשמועינן ומהו דתימא משום מראית העין הא אבל היכא דאיכא משום מראית העין ט] *איתנא יתני ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין מהו דתימא תני חדא וה"ה לכולהו, הא אבל היכא דאיכא י] מיהדר ומיתנא (ב) *קא הדר ותני ושניטלו שיניו פסול משום מראית העין אלא לאפוקי מהא דתניא הקרחנין והננסין והזבלגנין כשרים ולא אמרו פסול אלא משום מראית העין מאן האי תנא ר' יהודה היא דתניא ר' יהודה אומר °הכהנים לרבות הקרחנין: **מתני'** יאין לו גבינין (ג) (או) אין לו אלא גבין אחד זהו גבן יב] האמור בתורה רבי דוסא אומר (ד) (שגביניו) שוכבין רבי *חנינא בן אנטיגנוס אומר אשיש לו שני גבין ושתי שדראות: **גמ'** וגבן דאין לו משמע ורמינהו גבן שיש לו גבינין הרבה אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד מנין ת"ל או גבן אמר רבא זהו מדרש או גבן: רבי דוסא אומר כו': למימרא דחיי והא איתמר *המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב באשה אינו וולד בבהמה אסור באכילה כבר רמא ניהליה רב שימי בר חייא לרב וא"ל *שימי את אלא בששדרתו עקומה: **מתני'** יהחרום פסול איזהו חרום הכוחל שתי עיניו כאחת. שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה, עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה, רואה את החדר ואת העלייה כאחד, סבי שמש *והזגדן והצירן ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין: **גמ'** ת"ר חרום שחוטמו שקוע, חוטמו סולד, חוטמו בולם, חוטמו נוטף, מנין ת"ל או חרום ר' יוסי אומר אין חרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת,

אע"פ

מאי איכא. בין כהן הנפסל במום גמור לכהן הנפסל משום שאין שוה בזרעו של אהרן דהיינו כילון וליפתן וכל הנך: **משום מראית העין.** כגון הנך דקחשיב במתני' משום מראית העין שמאוסין לבריות כגון שנשרו ריסי עיניו ושנטלו שיניו: **עשה.** מי שאינו שוה בזרעו של אהרן עובר בעשה אם עבד דהכי משמע השוה בזרע אהרן הוי כהן ויעבוד, שאינו שוה לא יעבוד ולאו הבא מכלל עשה=עשה: **לאכלא.** לכסוי של חבית (מלמעלה) שחד מלמעלה ורחב מלמטה וחבירו בסנהדרין בפ' זה בורר לו אחד (דף כה:) כי אכלא לדנא: **לגדגלידא דליפתא.** לראש הלפת שראשה רחב והולכת וכלה למטה: **באמצע הראש.** שראשו בולט לאחוריו כלפניו: **למקבא.** לקרדום שערפו עגול וקצר ברוחב: **שקוט מלפניו.** שראשו משופע מלפניו באלכסון כעין כלי של נגר שקורין בשגו"ג: **מאחוריו.** שגובה ראשו חסר יג] מאחוריו: **שקיל פיסא.** שנראה כמי שניטל ממנו חתיכה: **דחביא מיחבא.** שראשו מוטל בין כתפיו ודומה כמי שראשו שמוט אשלוייטו"ר: **קרקורא.** חתיכה: **לא שנו אלא שאין לו.** שיטה של שער מקפת מאוזן לאוזן לאחריו ויש לו לפניו: **אבל יש לו לאחריו ולפניו כשר וכל שכן שיש לו לאחריו ואין לו לפניו.** דטפי הוי טי בשיש לו לאחריו ולא לפניו יותר מבשיש לו סביב כל הראש ובאמצע הוי קרח: **ואיכא דמתני לה אסיפא.** דמתני' לא שנו דיש לו כשר אלא שיש לו לאחריו שיטה מקפת מאוזן לאוזן ולא לפניו אבל יש לו נמי לפניו פסול וכ"ש שאין לו כלל: **זבלגנין.** שעיניהם זבות וזולגות מים: **ננסין תנינא.** במתני' הקפח והננסין והחרש: **זבלגנים איצטריכא ליה.** דלא תנן: יד] **ומהו דתימא כו'.** כלומר והנך נמי איצטריכו דמהו דתימא הא דפסיל להו במתניתין משום מראית העין פסיל להו ולא עברו בעשה אי פלחי, להכי אשמעינן רבי יוחנן דמשום שאינו שוה בזרעו של אהרן: **ריסי עיניו.** שערו שבבבת העין: **והוא הדין לכולהו.** מבעלי חטרות ואילך *דסד"א הא (לאפיקלא) ממי שאינו שוה בזרעו של אהרן לעיל לא קאי אלא אכילון וליפתן ומקבן והנך דבבא קמייתא: **והא כל היכא דאיכא** אחריתי משום מראית העין הדר תני ליה דקתני סיפא ושניטלו שיניו כו'. ומהאי ידעינא דרישא דתנא מראית העין לא קאי אלא אנשרו ריסי עיניו דאי אכולהו קאי למה ליה למיהדר ומיתנא: **אלא.** הא דאתא ר' יוחנן: **לאפוקי מהאי תנא אחא.** דלא פסיל להו אלא משום מראית העין וקמ"ל רבי יוחנן דהלכתא כמתניתין דפסלא להו משום דאין שוין בזרעו של אהרן: **הכהנים.** וערכו בני אהרן הכהנים (ויקרא א): **לרבות את הקרחנים.** שכשרים לעבודה על פסוק זה מלאתיה בתורת כהנים: **מתני' גבינים.** סורציל"ש: **שגביניו שוכבין.** ששערות גביניו גדולים ומוטלין על טו] (פניו): **גמ' גבינים הרבה.** ששני גבות עיניו מלטופות ואין הפרש חלק בין זו לזו: **זהו מדרש או גבן.** והכי קאמר טז] זהו או גבן האמור בתורה (שם כא) ור' דוסא פליג עליה ולא דריש או: **למימרא דחיי.** מי שיש לו ב' גבין ושתי שדראות דפסיל יז] ר' חנינא בן אנטיגנוס: **אינו וולד.** ואינה טמאה לידה: **אסור באכילה.** כנבילה דנפל הוא וכמת דמי ולא מהניא ליה שחיטה: **כבר רמא ניהליה.** במסכת נדה: **שימי את.** חכם גדול כמותך יח] אינו יודע לתרץ מתני' דמשמע חיי, לאו בשני יט] (גבנין) ממש קאמר אלא ששדרתו עקומה כ] ומיחזי כגבין ושדראות הרבה וכי קאמינא אנא בשני גבין ממש: **מתני'** כא] **הכוחל שתי עיניו כאחת.** שאין לו כלל חוטם בין שתי עיניו וכשהוא כוחל עיניו במכחול יכול למשוך המכחול מעין לעין ואין החוטם מעכבו: **שתי עיניו למעלה.** כדמפרש בגמרא: **סבי שמש.** שאינו יכול להסתכל כנגד החמה: **זגדן ולייכן.** מפרש בגמ': **ריסי עיניו.** שערות שבבבת עיניו: **מפני מראית העין.** הנשרו ריסי עיניו קאי: **גמ' שקוע.** למעלה בין עיניו: **סולד.** רטיי"ה שקלר בחורטו: **בולם.** נסתמו נקביו: **נוטף.** ארוך ותלוי ולמטה משפתו: **הפלגתה.** יותר מדאי אמרת (ה) אע"פ שאינו משוקע כל כך הוי חרום:

לחזיין

אמר רבא לא שנו כו'. יש גירסא אחרת בספרים לבד גירסת הקונטרס: **בבהמה** אסור באכילה. פי' בקונטרס דלא מהני ליה שחיטה מטעם נפל משמע דאיירי כשילא לאויר העולם ואי אפשר לומר כן דבפ' המפלת (נדה דף כד.) מוקי לה בנמצא במעי אמו דלא מיסתרי לרב בשחיטת אמו ושמואל פליג עליה התם ושרי ליה בשחיטת אמו אבל בילא לאויר אסור אפילו לשמואל ופריך רב שימי התם ממתני' דהכא ופירש שם בקונטרס כב] אתרווייהו פריך לרב ושמואל דהך ר' חנינא בן אנטיגנוס גבי מומי בהמה כג] מתניא ומיפסל ליה לגבוה מכלל דלהדיוט שרי והקשה עליו ר"ת דבהדיא תני ליה הכא גבי מומי אדם אלא לרב דוקא פריך דאמר באשה אינו ולד [אלמא] דלא חיי ומדפסל ליה הכא לעבודה מכלל דחיי וכן משמע דלרב דוקא פריך: כד] **סבי** שמש. מפרש בגמרא סני שמש כדפי' בקונטרס שסונא את השמש ואינו יכול לראות מקום שהחמה זורחת שם כה] וסכי הוא לשון כו] חסוכי שמש שנמנע ממנו אור השמש: **ושנשרו** ממנו ריסי עיניו. משמע שקורא ריס לשערות שרגילים להיות נושרין מרוב דמעה כי ההוא דרבן גמליאל בחלק (סנהדרין דף קד:) גבי בכה תבכה וזימנין דקרי ריס עור המקיף את העין כי ההוא דפרקין דלעיל (דף לח.) ריס שנקב ושנסדק ומפרש שורא ברא דעיניה:

מחוי

רבינו גרשום

באדם הכילון כו'. לא פסילי מדאורייתא אלא משום דבעינן איש ששוה בזרעו של אהרן: מאי איכא בין שאין שוה לזרעו ומשום מראית העין. דמשום מראית העין הוי קיל מכולהו: איכא בינייהו עשה. דכתיב מזרע אהרן הכהן מי ששוה בזרעו של אהרן ראוי לעבודה ושאינו שוה אין ראוי לעבודה והיינו לאו הבא מכלל עשה עשה. למראית העין אפילו איסור עשה ליכא: הבילון. לאבלא דדנא שהוא משופע וחד למעלה: לפתם. שדומה ראשו ללפת שרחב למעלה מכל צדדין: ותנא. כגון שצוארו עומד באמצע ראשו שהראש בולט מכל סביביו. מקבא. דדמי ראשיה למקבא שבולט הפרחת הרבה לחוץ וכן העורף מאחריו ולצדעיו שוה ראשו ודומה לפטיש שיוצא מלפניו ולאחריו והיינו מקבא כגון ותשם את המקבת בידה: שקוט מלפניו. שראשו בולט הרבה לפניו: ושקיפה מאחריו. שדומה כמי שנתחך ממנו חתיכה מאחריו והיינו שקיל פיסא: דחבים מיחבא. שצוארו משוקע בין כתפיו ושמוט ארוך צוארו ודק ובולט פרצופו הרבה לחוץ: בעלי חטרות. שלועזין חלדרובא: קורקורא דבשרא. היינו תלתול בעלמא: והזבלגנין. איכא דאמרי שיש לפלוף בעינו. וא"ד שיוצא רירו: קרחנין וננסין תנינא במתניתין ואמאי קמ"ל ולשמעינן זבלגנין גרידא: כולהו איצטריך ליה דמהו דתימא משום מראית העין ניהו קמ"ל משום דשאינו שוה בזרעו של אהרן: ואמאי מספקא לן דמשום מראית העין: מהו דתימא תנא הדא. משום מראית העין וה"ה לכולהו להכי קמ"ל ר' יוחנן דמשום דאינו שוה הוא: והיכי מצי למימר תני חדא וה"ה לכולהו והא כל היכא דאיכא למיהדר ומיתנא משום מראית העין קא הדר נתני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמ"ל ר' יוחנן: אלא הא קמ"ל לאפוקי מהאי תנא כו': הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקרחנין: אין לו גבינין. גבות עינים: כל שגביניו שוכבין. שהן גדולות ותלויות על עיניו: רבא זהו גבן האמור בתורה דקאמר זהו מדרש או גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבן אחד: באשה אינו ולד. דלא חיי: בששדרתו עקומה דמיתחזיא כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנניה כל שיש לו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אבל ב' שדרות ממש לא: חוטמו שקוע. בין עיניו: סולד. שנכוץ ראש חוטמו למעלה: בולם. שסתומין נקבי חוטמיו: אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי

אע"ב

(א) תוס' רגמ"ס כאן ד"ס ותנא משמע דמפרש דסברייתא הוא פירוש למתני' וכ"מ מד' הרמב"ם בפ"ה מהלכות ביאת מקדש הלכה א' ע"ש.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ח מהל' ביאת מקדש הל"א :
ג ב מיי' שם הל"י :
ד ג מיי' שם הל"א :
ה ד מיי' שם הל"ז :
ו ה ו מיי' שם הל"ז :
ז ז מיי' שם הל"ד :
ח ח מיי' פ"ח מהל' איסורי ביאה הל"א :
ט ט מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל"ז טוש"ע יו"ד סי' יג סעי' ו :
י י כ מיי' פ"ח מהל' ביאת מקדש הל"ז :

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דדמי רישיה לגגלגידא דליפתא : (ב) שם דאיכא מיהדר ומיתנא ואיטלו כצ"ל ותיבות קא הדר ותני נמחק: (ג) שם במשנה אין לו גבינין אין כצ"ל ותיבת או נמחק : (ד) שם רבי דוסא אומר כל שגביניו שוכבין ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר מי שיש : (ה) רש"י ד"ה הפלגתה כו' מדאי אמרת אלא אע"פ :

◆

שיטה מקובצת

א] איכא בינייהו משום : ב] רישיה לגודגלידא : ג] תנא.בילון פי' עוד מום אחר יש א) שלא נזכר במשנה : ד] מאחוריו תנא שקוט מלפניו וסקפי' מאחוריו כדאמרי : ה] פליגי דפסול כי : ו] אלא שיש לו בין לפניו ובין לאחריו אבל אין לו כלל כשר וכ"ש שיש לו כו' אבל רש"י לא גרים כן : ז] לאחריו וכ"ש שאין לו : ח] ליה לאשמועינן זבלגנין אלא כולה איצטריכא מהו דתימא משום מראית העין כך הגירסא בדפוס וויניציאה וג"ב ס"א ליה לאשמועינן מהו דתימא משום מראית העין כו' וכן גרים רש"י והוא הגירסא אשר בדפוס : ט] העין מיתנא קתני להו : י] דאיכא למהדר : יא] גבן עיין בערוך ערך גבן שני ושלישי : יב] העין כל תי' כגון נמחק : יג] חסר ס"א חדוד מאחוריו : יד] מה"ד מהו : טו] על עיניו הס"ד : טז] קאמר מתני' זהו : יז] דפסיל ליה ר' : יח] כמותך ואינך יודע : יט] בשני גבין ממש : כ] עקומה כזה כך הולכת צלעותיו ותלויות : כא] ד"ה הכוחל עד סופו בס"א הכל מתוקבבת בקונטרס פריך : כב] בתוס' פירשו ומפרשי ליה : כג] מה"ד שכי שמש אות ס' נמחק : כד] שם ושכי אות ס' נמחק : כה] חשוכי שמש

מסורת הש"ס

[ג"י הערוך קרקרא פי' תלתון]

[לקמן מה:]

נ"ל מיתנא דקתני ושנטלו כו' נ"ק

נ"ל דקא הדר כו' נ"ק

נדה כד.

כ"ה דסד"ה הא דלאפוקי לעיל ממי שאינו שוה בזרעו של אהרן לא קאי כו' נ"ק

[מנחות כט. עס"ג]

[במשנה שבמשניות אי' זוגדוס וז"ל הרב מברטנורי' זגדום דום בלשון רומי שניס וכו' וכן גי' הערוך ערך זגדום]

ויקרא כא: יח
כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח או חרם או שרוע

או גבן או דק או תבלל בעינו או גרב או ילפת או מרוח אשך

נושא/מבנה
• "מאי איכא בין" שאינו שוה בזרעו של אהרן:
• מום
• מראית עין

נושא
• סקיפת
• בעל חטטרות
• קרחנין

מבנה
I-II
ב' לשונות דבבא דבגין קרח

נושא
למה צריך ר' יוחנן למימר: הקרחנין והננסין והזבלגנין פסולין

קושיות
תשובות

נושא
גבן - מה תנאים אומרו

נושא
חרום